

Формування гендерного паритету та сучасна українська школа

Постіндустріальне суспільство ставить свої вимоги до діяльності всіх громадян. Нові соціально-економічні перетворення торкаються не лише зовнішніх економічних факторів їх життя та соціальних змін, що викликані такими перетвореннями. Становлення нового інтелектуального суспільства тягне за собою глибинні системні зміни в свідомості людей, та їх ціннісних орієнтаціях, світорозумінні, світосприйнятті та самоідентифікації.

В широкому значенні термін "ідентифікація" означає "самовизначення", "самоототожнення" індивідів та груп у суспільстві, в "соціумі". Мова йде про те, яку спільноту індивід та група вважають своїм "соціумом", стосовно чого вони самовизначаються, які характеристики при цьому вважають "своїми", такими, що належать собі самому та своїй групі, де межі цієї спільноти та як вона пов'язана з іншими тощо.

Усвідомити себе як індивіда чи члена певної групи можна лише на фоні чогось відмінного від себе. Якщо немає від чого себе відрізнити, то немає підстав говорити про якусь свою окремішність та особливість. Ставлячи за мету виховати рівність у гендерних стосунках, ми повинні, по-перше, окреслити спільність характеристик громадян незалежно від статі, по-друге, дати образи того, відносно чого можна дистанціюватись в соціумі (наприклад, воєнна диктатура, тоталітарні та авторитарні режими тощо).

Досягнення гендерного паритету в нових соціально-економічних умовах стає можливим за рахунок збільшення інтелектуальної складової праці та, відповідно, зменшення фізичних чинників. На перешкоді стоять історично сформовані стереотипи ролі жінок та чоловіків.

В часи тоталітарної системи процес виховання радянської людини здійснювався під жорстким партійним керівництвом у школі, армії, вузі, на виробництві. Результатом виховання була людини придатна для життя в тогочасному суспільстві.

На сьогодні умови змінилися, а система виховання не налагоджена. На зміну цілісної системи зрощення ідеалів відданості партії та ідеології не запроваджено всеохоплюючу програму громадянського виховання. Але потреба в самоідентифікації залишилася, і коли дітям та молоді з ще не сформованим світорозумінням, в процесі виховання не даються норми поведінки та ціннісні орієнтації правової демократичної держави: верховенство права, реалізація прав та свобод громадян, гендерна рівність, толерантність тощо, то вони шукають інші, простіші відповіді на питання ідентичності.

Курс "Ми громадяни", "Практичне право" та "Права людини", що введені в сучасну освіту входять лише у варіативну частину шкільного курсу і викладаються в небагатьох навчальних закладах. Крім того дані курси з'являються в шкільній програмі лише з 8-го класу, коли багато гендерних стереотипів вже сформувалися на основі міфологічного світогляду (міф про жіночу логіку, про чоловічу грубість тощо).

Виховні заходи в сучасній українській школі не формують уявлення про рівність в різноманітності та не спрямовані на подолання гендерних стереотипів в учнів. Гендерні моменти у виховній складовій педагогічного процесу не розроблені методичними установами, і школи не забезпечені необхідними матеріалами.

Низький відсоток чоловіків серед вчителів середньої школи сприяє формуванню і підтримці гендерних міфів. А наявність стереотипів знову спричиняє гендерний дисбаланс у педагогічній спільноті, як і в інших галузях. Розірвати це замкнуте коло, що дісталось у спадок від попередньої епохи, є нашим завданням при побудові громадянського суспільства.

Для створення суспільства, що буде здатне до стабільного існування в нових соціально-економічних умовах, необхідно проводити правове навчання та виховання починаючи з початкової школи. Особливу увагу в правових курсах слід приділити подоланню стереотипів і досягненню гендерної рівності.